

TRT Repertuarındaki Türkülerin Bölgelere Göre Değer İfadeleri Açısından Karşılaştırılması*

Comparing the Values Expressed in Turkish Folk Songs on TRT's Repertoire Across Regions

Serap Yağmur İLHAN¹ , Ersan ÇİFTÇİ²

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye

²Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Müzik Bölümü, Malatya, Türkiye

Sorumlu yazar /

Corresponding author : Serap Yağmur İLHAN

E-posta / E-mail : ymlhan19@gmail.com

*Bu çalışma, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı tarafından kabul görmüş olan "TRT Türk Halk Müziği Repertuarının Değerler Eğitimi, Müzikal Boyutlar ve Müzik Derslerinde Kullanılabilirliği Açısından İncelenmesi" adlı doktora tezinden üretilmiştir. Tez Prof. Dr. Ersan ÇİFTÇİ danışmanlığında Serap Yağmur İLHAN tarafından 2023 yılında oluşturulmuştur.

ÖZ

Bu çalışmada, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) Türk Halk Müziği (THM) repertuarındaki sözlü türkülerin içeriğindeki değer ifadelerinin tespit edilmesi ve bu ifadelerin bölgelere göre karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Bu araştırmanın dokümanları TRT THM repertuarında yer alan Türkiye'nin yedi bölgesi ve diğer yörelere (Kerkük, Azerbaycan, Rumeli, Musul, Kırım ve Kıbrıs) ait sözlü türkülerin sözlerinden oluşmaktadır. Araştırmaya konu olan türküler, Millî Eğitim Bakanlığı müzik öğretim programlarında belirtilen "Adalet, Dostluk, Dürüstlük, Öz Denetim, Sabır, Saygı, Sevgi, Sorumluluk, Vatanseverlik ve Yardımseverlik" gibi on kök değere göre tasnif edilmiştir.

5384 kırık hava ve 1073 uzun hava sözleri açısından incelenmiş olup toplam 1218 türküde 1347 değer ifadesi ile karşılaşılmıştır. Bu doğrultuda, araştırmacılar tarafından oluşturulan ve uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilen "Türkülerin Değerler Eğitimine Uygunluğunu Tarama Formu" ile türkülerin betimsel analizleri yapılmıştır. Bu kapsamda, değerleri belirlenmiş olan türkülerin bölgelere göre dağılımları tespit edilmiştir. Buna ek olarak, bölgelere göre tespit edilen değerler ve değerler-bölgeler arasındaki ilişki sosyolojik bağlamda incelenmiştir.

Elde edilen bulgular türkülerde en yoğun değer in sevgi olduğunu ortaya koymuştur. Bu değer in en yoğun görüldüğü bölgenin ise İç Anadolu Bölgesi olduğu tespit edilmiştir. Türkülerdeki değer çeşitliliğinin ise en fazla İç Anadolu ve Karadeniz Bölgelerinde olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değerler, Türkülerle Değerler, Türk Halk Müziği

Başvuru/Submitted : 20.04.2024

**Revizyon Talebi/
Revision Requested** : 14.05.2024

**Son Revizyon/
Last Revision Received** : 17.05.2024

Kabul/Accepted : 20.05.2024

**Online Yayın /
Published Online** : 29.05.2024

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ABSTRACT

In this study, we aimed to identify the value expressions in the lyrics of Turkish folk songs in the repertoire of the Turkish Radio and Television Corporation (TRT) and then to compare these expressions by region. Document analysis, a qualitative research method, was used in this study. The documents included the lyrics of the verbal folk songs belonging to the seven regions of Türkiye and other regions (Kirkuk, Azerbaijan, Rumelia, Mosul, Crimea, and Cyprus) listed in the repertoire of TRT Turkish folk songs. The identified folk songs were classified according to 10 root values specified in the music education programmes of the Ministry of National Education: Justice, Friendship, Honesty, Self-Control, Patience, Respect, Love, Responsibility, Patriotism, and Helpfulness.

Lyrics of 5384 metered folk songs and 1073 unmetered folk songs were examined, and 1347 value expressions were determined for 1218 folk songs. Accordingly, descriptive analyses of the folk songs were conducted using the "Form for Identifying the Suitability of Songs for Values Education", which was developed by the researchers and improved based on expert opinions. In this regard, the distributions of folk songs with identified values were determined by region. In addition, the relationship between the values identified by regions and the values-regions was examined in a sociological context.

The results of this study indicate that the most intense value detected in folk songs is the value of *love*. It was also determined that the region where this value is most intensively observed is the *Central Anatolia Region*. It was further found that the diversity of values in the folk songs is highest in the *Central Anatolia* and *Black Sea Regions*.

Keywords: Values, Values through Folk Songs, Turkish Folk Music

EXTENDED ABSTRACT

Values are mechanisms that establish the basis of attitudes and behaviours the desired, deemed appropriate, and targeted by society among individuals (Askeland et al., 2020: 1). The concept of values, derived from the Latin word "valere," meaning "to be valuable" or "to be strong," was first used by Polish sociologist Florian Znaniecki (Bilgin, 1995. p. 83). While values are generally perceived as individual values, their comprehensive aspects are formed by societies. Values draw attention to the reflection of individuals' common behaviours in a society (Aydın, 2003. p. 122).

Value, from perception to the analysis of political ideologies, economics to budget analysis, aesthetic theory to language philosophy, and literature to a racial uprising, has been used as a concept that connects many disciplines as a bridge (Kluckhohn, 1951). Music, particularly folk music, offers the most information about the identities of societies. In our country, Turkish folk music can serve this function. Turkish folk music, one of the oldest and most influential music genres spread across the widest areas of the world, with its verbal elements, reflects the emotions, thoughts, lifestyle, beliefs, and values of the individuals (Öztuna, 2006). Bearing this perspective in mind, it enhances the value of the message to individuals and facilitates message transmission (Kınık, 2011). It is also highly significant for this study to contribute to the determination of Turkish values across regions, to make comparisons of values between regions, and to shape the subject orientations of future studies.

In this study, the aim was to identify the value expressions in the content of verbal folk songs within the repertoire of Turkish Folk Music (THM) of the Turkish Radio and Television Corporation (TRT) and to compare these expressions by region. To achieve this goal, the identification and classification of values by region were ensured.

The ultimate purpose of this study is to conduct a comprehensive examination of the identification of value expressions used in the lyrics of folk songs belonging to the seven regions of Türkiye and other regions (Kirkuk, Azerbaijan, Rumelia, Mosul, Crimea and Cyprus) listed in the repertoire of TRT Turkish Folk Music. It is particularly significant to reveal sociological findings regarding the identified values by region and the relationship between values and regions. When previous studies in the pertinent literature are examined, the number of such studies is scarce. Therefore, this study could serve as a model for future research in this field.

In the research, document analysis, a qualitative research method, was employed. Qualitative research relies on textual and visual data. This research method involves unique steps in data analysis (Dede, 2017. p. 183). The verbal folk songs belonging to the seven regions of Türkiye and other regions (Kirkuk, Azerbaijan, Rumelia, Mosul, Crimea and Cyprus) within the TRT THM repertoire constitute the documents of this study. The songs under the scope of the investigation were classified according to the following ten root values specified in the Ministry of National Education music education programmes: Justice, Friendship, Honesty, Self-Control, Patience, Respect, Love, Responsibility, Patriotism, and Helpfulness. In this regard, 1347 value expressions were detected in 1218 folk songs over an examination of 5384 metered and 1073 unmetered folk songs. For this purpose, descriptive analyses of the songs were conducted using the "Form for Identifying the Suitability of Songs for Values Education" developed by the researchers and improved on the basis of expert opinions. In the descriptive analysis approach, data are summarised and interpreted according to predetermined themes. The obtained data are systematically and clearly described, explained, and interpreted within cause-effect relationships, leading to certain conclusions (Yıldırım and Şimşek, 2018. p. 239-240). Within this

framework, the distribution of songs with identified values by region was determined, and the relationship between values and regions was examined in a sociological context.

Based on the findings, it was determined that the most prevalent value in the songs within the eight regions is the value of love. It was observed that the region with the highest prevalence of this value is the Central Anatolia Region. Regarding the value of respect in the songs, no expression was found in any region. The least encountered value was the responsibility value. It is considered that this value can be detected more frequently in educational music genres.

It was determined that the diversity of values in the songs was highest in the Central Anatolia and Black Sea regions. It was observed that the quantities of friendship, self-control, love, charity, and patriotism values; that is, the diversity of values, were mostly found in the Central Anatolia Region. It can be claimed that the concentration of value diversity in the Central Anatolia region is due to the influences of well-known and prominent folk singers such as Aşık Veysel and Neşet Ertaş, who shed light on the emotions, thoughts, and values of the society in Central Anatolia.

Several other findings were also revealed through this analysis. First, it was observed that the value of justice is equally present in the folk songs of Eastern Anatolia, Aegean, Central Anatolia, and Black Sea regions. Second, it was revealed that the values of friendship, self-control, love, charity, and patriotism were more prevalent in the songs of the Central Anatolia Region compared to other regions. Next, it was determined that the songs carrying the value of responsibility were equally present only in the Aegean and Marmara Regions. In addition, the Black Sea Region had the highest occurrence of the value of honesty. Finally, expressions related to the value of patience were mostly encountered in the Eastern Anatolia Region.

In light of these findings, it can be stated that compilation studies of folk songs (the notation of local folk songs sung among the people from source individuals or audio recordings and spreading them to the entire society) should be conducted in all regions and areas to increase the folk song repertoire. Thus, reflecting the sustainability policy popular in all fields onto music, the transmission of folk songs, and thus culture and values, from generation to generation, and the emergence of new folk songs containing value themes can be ensured.

Studies similar to ours can be conducted in Turkish Art Music, pop music, and other music genres and on specific artists, troubadours, specific regions, or areas. It is considered that such a research model can contribute to several issues related to music sociology and its sub-study areas; therefore, it can contribute to the literature with wider perspectives.

GİRİŞ

Değerler, bireylerde toplum tarafından arzu edilen, uygun görülen ve hedeflenen tutum ve davranışların temelini oluşturan mekanizmalardır (Askeland vd., 2020, s. 1). Latince "valere" sözcüğünden türetilmiş olan bu kavram, "kıymetli olmak" veya "güçlü olmak" anlamlarına gelmekte olup ilk kez Polonyalı sosyolog Florian Znaniecki tarafından kullanılmıştır (Bilgin, 1995, s. 83). Değerler, genel itibari ile bireysel olarak algılansa da onların asıl kapsamlı yönünü toplumlar oluşturmaktadır. Çünkü onlar, toplumdaki bireylerin ortak davranışlarının yine topluma yansımaları ile dikkat çekmektedir (Aydın, 2003, s. 122). Bu bağlamda, değerlerin, bir ayna niteliğinde olduğu söylenebilir. Değerler, bireysel olarak değerlendirilmesinin yanı sıra sosyolojide sosyal bağlamda paylaşılan inanç ve kanaatler fikrine odaklanmaktadır (Von Scheve, 2015, s. 4). Değer kavramı, çok yönlü bir kavram olup üzerinde fikir birliği sağlanamamıştır. Bu kavram ile ilgili çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır (Abreu & Camarinha-Matos, 2008: 1208; Maik & Yusof, 2013). Önemli psikolog ve değerler teorisyeni olan Schwartz (2012) değerleri dokuz başlık altında sınıflamıştır;

Şekil 1: Schwartz (2012) Değer Sınıflandırması

Spranger (1928, akt. Gündoğdu, 2022, s. 12) değerleri; bilimsel, ekonomik, estetik, sosyal, politik ve dini değerler olmak üzere 6 kategoriye ayırmıştır. Kinnier vd. (2000, s. 9-10) yapmış olduğu analiz doğrultusunda evrensel değerleri; kendinden daha yüce bir varlığa bağlılık, alçak gönüllük, öz disiplin, kişisel sorumluluğu kabul etmek, kişinin kendine ve başkalarına saygı duyması-onları önemsemesi ve diğer canlılara/çevreye özen göstermek olarak sınıflandırmıştır.

Roceah (1968, s. 6-7) değerleri; 18 amaç ve 18 araç değer olmak üzere sınıflandırmıştır. Amaç değerler; konforlu, heyecan verici bir yaşam, başarı duygusu, barış içinde, güzelliklerle dolu bir dünya, eşitlik, aile güvenliği, özgürlük, mutluluk, iç huzur, olgun sevgi, ulusal güvenlik, zevk, özgürlük, öz saygı, sosyal tanınma, gerçek dostluk, bilgeliktir. Araç değerler ise hırslı, açık görüşlü, yetenekli, neşeli, temiz, cesur, bağışlayıcı, yardımsever, dürüst, yaratıcı, bağımsız, entelektüel, mantıklı, sevgi dolu, itaatkar, kibar, sorumluluk sahibi ve kendini kontrol edendir. Çok yönlü olan bu kavram, sosyolojik, insani, etik, ahlaki, ideolojik, dini ve estetik değerler gibi terminolojik açıdan çeşitli türlere ayrılmaktadır. Bunların yanı sıra temel, yerel, evrensel, kişisel, toplumsal, modern ve geleneksel değerler olarak da sınıflandırılabilir (Güneş, 2015).

Parashdar ve diğerleri (2004) değerlerin makro ve mikro yapıdaki değerler olmak üzere ikiye ayrıldığını belirtmiştir. Mikro değerlerin, daha çok bireysel davranış, kişinin ihtiyaçları ve sosyal yaşamın talepleri ile makro değerlerin ise kültürel uygulama düzeyleri, sosyal yaşamda düzen ve bütünleşmeyi sağlayan anlayışlar ve paylaşılanları temsil etmesi ile ilgili olduğunu ifade etmiştir. Buradan hareketle, değerlerin, sosyolojik açıdan oldukça önemli olduğunun altı çizilebilir.

Değerler, birçok alan uzmanı tarafından çeşitli kategorilere ayrılmış olmakla beraber Türk toplumuna kazandırılmak üzere Millî Eğitim Bakanlığının hazırlamış olduğu tüm öğretim programlarında da yer almaktadır. Müzik eğitimi öğretim programında da yer alan değerler; “Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik” olarak 10 kök değer başlığı altında sınıflandırılmıştır.

Algıdan politik ideolojilerin analizine, ekonomiden bütçe analizine, estetik teorisinden dil felsefesine, edebiyattan ırk isyanına kadar birçok disiplini birbirine bağlayan ve köprü niteliğinde bir kavram olan değer (Kluckhohn, 1951), müzik ile bilhassa da halk müzikleri ile toplumların kimlikleri hakkında en fazla bilgi veren müzik türlerinden olmuştur. Ülkemizde ise Türk Halk Müziğinin bu işlevi gördüğü söylenebilir. En kapsamlı tanımıyla dünyanın en geniş alanlarına yayılmış olan ve bireyler üzerinde en çok etki sağlayan müzik türlerinden biri olan Türk Halk müziği, sözel öğeleri ile halkın duygu-düşüncelerini, yaşam tarzını, inanç ve değerlerini yansıtmaktadır (Öztuna, 2006). Bu yansıtım bireylere ulaştırılmak istenen mesaj değerini artırmakta ve mesaj iletimini kolaylaştırmaktadır (Kınık, 2011). Çalışmanın, Türk halkının değerlerinin bölgelere göre tespit edilmesi, bölgeler arası değer karşılaştırmaların yapılması ve ileride yapılacak araştırmaların konu yönelimlerinin şekillendirilmesine katkı sağlaması açısından önem taşıdığı düşünülmektedir.

Araştırmanın temel problem cümlesi, “TRT THM sözlü repertuarındaki türkülerin değer ifadeleri açısından durumları nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın alt problemleri ise aşağıdaki gibidir:

- Bölgeler arası değer ifadelerinin dağılımları nasıldır?
- Türküler değer ifadeleri açısından karşılaştırıldığında bölgelere göre nasıl şekillenmiştir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) Türk Halk Müziği (THM) repertuarındaki sözlü türkülerin içeriğindeki değer ifadelerinin tespit edilmesi ve bu ifadelerin bölgelere göre karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda değerlerin tespit edilip bölgelere göre tasnif edilmesi sağlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Hemen her toplumun kendine ait bir folk müziği (halk müziği) bulunmaktadır. Türklerin ise halk müziği türkülerdir. Türkülerin, sanatsal kaygı taşımaması, halkın içinden kopması ve onların duygularını samimi bir şekilde yansıtması yönüyle halk kültürünün önemli temsili öğelerinden biri olduğu söylenebilir. Türküler, içerisinde aynı zamanda birçok değeri de bulundurmaktadır. Bu değerler, toplumun benimsemiş olduğu ortak değerlerdendir.

Bu araştırma, türkülerin değerler ifadelerinin tespiti üzerine kapsamlı bir çalışma olması, bölgelere göre tespit edilen değerler ve değerler-bölgeler arasındaki ilişkiye dair sosyolojik bulguların ortaya çıkarılması açısından önem taşımaktadır. Bu alanda yapılmış olan daha önceki çalışmalar incelendiğinde ise bu denli geniş çapta çalışmaların bulunmadığı görülmüştür. Bu çalışmanın yapılacak olan diğer çalışmalara örnek teşkil edebileceği düşünülmektedir.

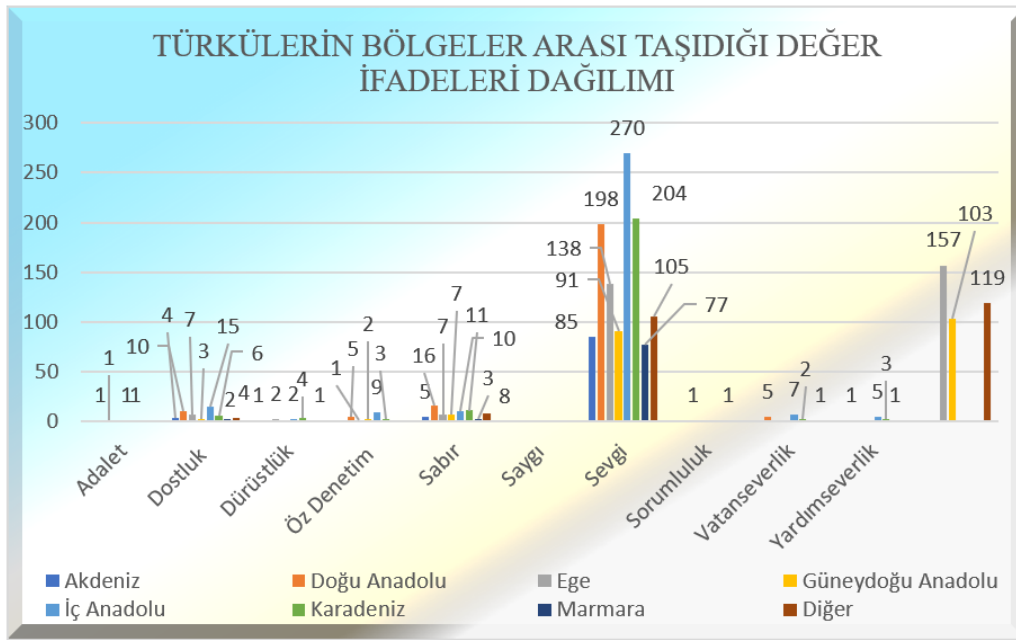
YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, metin ve imgesel verilere dayanmaktadır. Bu araştırma yöntemi, veri analizinde özgün adımlara sahip olan bir yöntemdir (Dede, 2017, s.

183). Bu araştırmanın dokümanlarını, TRT THM repertuarında yer alan *Türkiye'nin 7 bölgesi ve Diğer* olarak belirlenen yörelere (Kerkük, Azerbaycan, Rumeli, Musul, Kırım ve Kıbrıs) ait sözlü türküler oluşturmaktadır. Araştırmaya konu olan türküler, Millî Eğitim Bakanlığı müzik öğretim programlarında belirtilen “*Adalet, Dostluk, Dürüstlük, Öz Denetim, Sabır, Saygı, Sevgi, Sorumluluk, Vatanseverlik ve Yardımseverlik*” gibi on kök değer açısından tasnif edilmiştir. Bu hususta 5384 kırık hava ve 1073 uzun hava sözleri açısından incelenmiş olup toplam 1218 türküde 1347 değer ifadesi ile karşılaşmıştır. Bu hususta, araştırmacılar tarafından oluşturulan ve uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilen “*Türkülerin Değerler Eğitimine Uygunluğunu Tarama Formu*” ile türkülerin betimsel analizleri yapılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımında, veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu amaçla elde edilen veriler sistematik ve açık bir şekilde betimlenir ve yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri içerisinde irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 239-240). Bu kapsamda, değerleri belirlenmiş olan türkülerin bölgelere göre dağılımları tespit edilmiş olup bölgelere göre tespit edilen değerler ve değerler-bölgeler arasındaki ilişki sosyolojik bağlamda incelenmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bulguları alt problemler doğrultusunda ortaya çıkarılmıştır. TRT THM repertuarında yer alan türkülerde tespit edilen değer ifadeleri, müzik öğretim programında belirtilmiş olan “*Adalet, Dostluk Dürüstlük, Öz Denetim, Sabır, Saygı, Sevgi, Sorumluluk, Vatanseverlik ve Yardımseverlik*” değerleri doğrultusunda tasnif edilmiştir.

Grafik 1. TRT Türk Halk Müziği Repertuarında Yer Alan Türkülerin Bölgeler Arası Taşındığı Değer İfadeleri

Grafik 1’de TRT THM Repertuarında yer alan türkülerin bölgelere göre taşıdıkları değer ifadeleri dağılımları incelenmiştir: Adalet değerine ait ifadelere, Doğu Anadolu, Ege, İç Anadolu ve Karadeniz Bölgesine ait türkülerde rastlanmıştır. Bu değer Doğu Anadolu, Ege, İç Anadolu ve Karadeniz Bölgesine ait türkülerde %1,83 olduğu belirlenmiştir.

Türkülerde dostluk değerine ait ifadelere tüm bölgelerde rastlanmıştır. Bu değer İç Anadolu Bölgesine ait türkülerde %1,23, Doğu Anadolu Bölgesine ait türkülerde %0,82, Ege Bölgesine ait türkülerde %0,57, Karadeniz Bölgesine ait türkülerde %0,49, Akdeniz ve Diğer olarak belirlenen yörelere ait türkülerde %0,33, Güneydoğu Anadolu Bölgesine ait türkülerde %0,25, Marmara Bölgesine ait türkülerde ise %0,16 olduğu incelenmiştir.

Dürüstlük değerine ait ifadelere Karadeniz, Ege, İç Anadolu, Akdeniz ve Diğer olarak belirtilen yörelere ait türkülerde rastlanmıştır. Bu değer Karadeniz Bölgesine ait türkülerde %0,33, Ege ve İç Anadolu Bölgesine ait türkülerde %0,16, Akdeniz ve Diğer olarak belirlenen yörelere ait türkülerde ise %0,08 olduğu görülmüştür.

Öz Denetim değerine ait ifadelere İç Anadolu, Doğu Anadolu, Karadeniz, Güneydoğu Anadolu ve Ege Bölgelerinde rastlanmıştır. Bu değer İç Anadolu Bölgesine ait türkülerde %0,74, Doğu Anadolu Bölgesine ait türkülerde %0,41,

Karadeniz Bölgesine ait türkülerde %0,25, Güneydoğu Anadolu Bölgelerine ait türkülerde %0,16, Ege Bölgesine ait türkülerde ise %0,08 olduğu tespit edilmiştir.

Sabır değerine ait ifadeler tüm bölgelerde rastlanmıştır. Bu değer Doğu Anadolu Bölgesine ait türkülerde %1,31, Karadeniz Bölgesine ait türkülerde %0,90, İç Anadolu Bölgesine ait türkülerde %0,82, *Diğer* olarak belirlenen yörelere ait türkülerde %0,66, Güneydoğu Anadolu ve Ege Bölgesine ait türkülerde %0,57, Akdeniz Bölgesine ait türkülerde %0,41, Marmara Bölgesine ait türkülerde ise %0,25 olduğu gözlenmiştir. Tüm bölgeler incelendiğinde ise hiçbir bölgede saygı değerine ait bir ifadeye rastlanmamıştır.

Sevgi değerine ait ifadeler tüm bölgelerde rastlanmıştır. Bu değer İç Anadolu Bölgesine ait türkülerde %22,17, Karadeniz Bölgesine ait türkülerde %19,70, Doğu Anadolu Bölgesine ait türkülerde %16,26, Ege Bölgesine ait türkülerde %11,33, *Diğer* olarak belirtilen yörelerde %8,62, Güneydoğu Anadolu Bölgesine ait türkülerde %7,47, Akdeniz Bölgesine ait türkülerde %6,38, Marmara Bölgesine ait türkülerde ise %6,62 olduğu belirlenmiştir. Sorumluluk değerine ait ifadeler Ege ve Marmara Bölgelerinde rastlanmıştır. Bu iki bölgede, bu değerlerin %0,08 olduğu belirlenmiştir.

Vatanseverlik değerine ait ifadeler İç Anadolu, Doğu Anadolu, Karadeniz, Marmara ve *Diğer* olarak belirtilen yörelerde rastlanmıştır. Bu değer İç Anadolu Bölgesine ait türkülerde %0,57, Doğu Anadolu Bölgesine ait türkülerde %0,41, Karadeniz Bölgesine ait türkülerde %0,16, Marmara ve *Diğer* olarak belirtilen yörelerde ise %0,08 olduğu görülmüştür.

Yardımseverlik değerine ait ifadeler İç Anadolu, Karadeniz ve Doğu Anadolu Bölgesine ait türkülerde rastlanmıştır. Bu değere ait ifadelerin İç Anadolu Bölgesine ait türkülerde %0,41, Karadeniz Bölgesine ait türkülerde %0,25, Doğu Anadolu Bölgesine ait türkülerde ise %0,08 olduğu gözlenmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

TRT THM repertuarında yer alan türkülerin bölgelere (81 il ayrıca dünyanın Azerbaycan, Kerkük vs. gibi bazı diğer ülkeleri) göre taşıdığı değer ifadelerinin dağılımına yönelik alt problemler doğrultusunda 5384 kırık hava (sözlü) ve 1073 uzun hava Millî Eğitim Bakanlığı öğretim programında bulunan 10 kök değere göre incelenmiştir. 1218 türküde değer ifadesi olduğu tespit edilmiştir.

Bu bilgiler ışığında, 7 bölge ve *Diğer* olarak belirlenen yöreler içerisinde türkülerde en yoğun olan değer sevgi değeri olduğu tespit edilmiştir. Sevgi değerinin ise İç Anadolu Bölgesinde yoğunlukta olduğu gözlenmiştir. Sevgi değerinin diğer değerlere göre daha fazla görülmesinin insanların birbirleri ile sağlıklı iletişim kurmaları ve böylece hayattan zevk almalarını sağlayan (Çintaş Yıldız, 2011, s. 208) en önemli değer ve insani ihtiyaç olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Fikaniuk (2022, s. 97) her ulusun halk edebiyatında önemli bir yere sahip olan lirik şarkıların en büyük kısmını aşk/sevgi konulu şarkıların oluşturmakta olduğunu, bu şarkıların aşkın/sevenin duyguları ile doğa arasında ince bir bağ kurduğunu ifade etmektedir. Bu düşünce, halkın duygu, düşünce ve değerlerini ifade eden türkülerde sevgi değerinin diğer değerlerden daha yoğun görülmesinin nedenini doğrulamaktadır.

Hiçbir bölgede saygı değeri ile ilgili bir ifadeye rastlanmamıştır. En az rastlanan değer ise sorumluluk değeri olduğu görülmüştür. Bu değer ile müzik türleri arasında daha çok eğitim müziği içerisinde karşılaşılabileceği düşünülmektedir. Türkülerdeki değer çeşitliliğinin en fazla İç Anadolu ve Karadeniz Bölgelerinde olduğu belirlenmiştir. Dostluk, öz denetim, sevgi, yardımseverlik ve vatanseverlik değerlerinin yani değer çeşitliliğinin miktarının en az yarısının İç Anadolu Bölgesinde bulunduğu belirlenmiştir. Değer çeşitliliğinin çoğunlukla İç Anadolu Bölgesinde toplanmış olmasının İç Anadolu'da yetişmiş olan, toplumun duygu, düşünce ve değerlerine ışık tutan Aşık Veysel ve Neşet Ertaş gibi bilinen ve önemli aşıkların etkilerinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Aşık Veysel ve Neşet Ertaş, Türk toplumunda önem arz eden halk ozanlarıdır. Turhan ve Kova (2012) değerler eğitimi açısından Neşet Ertaş, Âşık Mahsuni Şerif, Âşık Veysel ve Özyay Gönülüm'ü ele aldığı çalışmalarında, Neşet Ertaş'ın ve Aşık Veysel'in eserlerinde hem evrensel hem de ulusal değerleri yansıttığını vurgulamıştır.

Adalet değerinin Doğu Anadolu, Ege, İç Anadolu ve Karadeniz bölgesine ait türkülerde eşit miktarda olduğu saptanmıştır. Dostluk, öz denetim, sevgi, yardımseverlik ve vatanseverlik değerlerinin İç Anadolu Bölgesindeki türkülerde diğer bölgelerle kıyaslandığında yoğunlukta olduğu görülmüştür. Sorumluluk değerine ait ifadeler rastlanan türkülerin yalnızca Ege ve Marmara Bölgesinde ve eşit oranda bulunduğu belirlenmiştir. Dürüstlük değerinin en fazla görüldüğü bölgenin Karadeniz Bölgesi olduğu görülmüştür. Türkülerde sabır değerine ait ifadeler ise en fazla Doğu Anadolu Bölgesinde rastlanmıştır.

İlgili alan yazın incelendiğinde konu ile ilgili az sayıda araştırma yapıldığı görülmüştür. Yapılan çalışmalar incelendiğinde Şahin (2022) "Neşet Ertaş Türkülerinin Türkçe Dersi Kök Değerleri Bağlamında İncelenmesi" adlı makalesinde Neşet Ertaş'ın türkülerinin 2018 yılı Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan kök değerleri bulundurması durumlarını incelemiştir. İncelenen türkülerin "sevgi", "saygı" ve "adalet" değerlerini yoğun olarak içerdiği belirlen-

miştir. Bu bilgiler doğrultusunda Şahin'in (2022) araştırma sonuçlarının araştırmamızın sonuçlarıyla kısmen örtüştüğü söylenebilir.

Yılmaz ve Açar'ın (2021) "Kaynak Kişisi Ali Ekber Çiçek Olan Erzincan Türkülerinin Değer Vurguları ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı çalışmada, kaynak kişisi Ali Ekber ÇİÇEK olan toplam 20 Erzincan türküsünü incelemiştir. Bu türkülerin sözleri adalet, aşk, saygı, sevgi, ahlak, kahramanlık, cesurluk, özgürlük, sorumluluk, dürüstlük, savaş, barış gibi değerler açısından incelenmiştir. Bu değerlerin sıklığı tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, türkülerde en sık sevgi değeri ile karşılaşılmıştır. Bu yönüyle yapılan araştırmanın araştırmamızın sonucuyla doğrudan benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Toplum içerisinde doğan Türk Halk Müziğinin, toplumun kültürel özellikleri ve değerlerini yansıtan müzik türlerinden biri olduğu söylenebilir. Dilek'in (2019) "Neşet Ertaş Türkülerindeki Sosyal Bilgiler Dersi Değerleri" adlı yüksek lisans tez çalışmasında, Neşet ERTAŞ türkülerinin Sosyal Bilgiler dersi değerlerini yansıttığı görülmüştür. Sevgi değerinin ise bu türkülerde en fazla görülen değer olduğu saptanmıştır. Yapılan bu tez çalışmasının, araştırmamızın sonuçlarıyla doğrudan benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Serttaş (2012) "Sivas Türkülerinde Sevgili Teması" adlı makale çalışmasında, menşei Sivas olan ve sevgili temasındaki türkü sayısının oldukça fazla olduğunu incelemiştir. Bu inceleme sonucunda, türkülerde sevgiliyi genellikle fiziksel olarak metheden sözlerin yoğunlukta olduğu görülmüştür. Yapılan bu makale çalışmasının araştırmamızın sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği söylenebilir. İlgili literatür genel anlamda incelendiğinde, bilhassa Türk Halk Müziği konularında değer ifadelerinin genel itibarı ile sevgi değeri çerçevesinde toplanmış olduğu görülmüştür.

Tüm yörelerde ve bölgelerde yeniden türkü derleme çalışmalarının (halk arasında söylenen mahalli türkülerin kaynak kişi ya da ses kayıtlarından notaya alınarak tüm topluma yayılması) yapılması ve türkü dağarcığının artırılması sağlanmalıdır. Böylelikle tüm alanlarda popüler olan sürdürülebilirlik politikasının müziğe de yansması sağlanarak türkülerin, dolayısı ile kültürün ve değerlerin kuşaktan kuşağa aktarımı sağlanabilir. Böylelikle içerisinde değer ifadelerini taşıyan yeni türkülerin ortaya çıkması sağlanabilir. Türk Sanat Müziği, pop müzik, gibi çeşitli müzik türleri veya belirli sanatçı, aşık ve yörelerin türküleri üzerinde araştırmamıza benzer çalışmalar yapılabilir. Bu bilgiler ışığında, yapılan araştırmanın, müzik sosyolojisi ve alt çalışma alanları ile ilgili olan birçok konuya kaynaklık edebileceği, literatüre katkıda sağlayabileceği ve yapılacak olan yeni çalışmalara örnek teşkil edebileceği söylenebilir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan (Tarih: 05.01.2022, Sayı: 4) alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- E.Ç.; Veri Toplama- S.Y.İ.; Veri Analizi/Yorumlama- S.Y.İ.; Yazı Taslağı- S.Y.İ.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- E.Ç.; Son Onay ve Sorumluluk- E.Ç.; Malzeme ve Teknik Destek- S.Y.İ.; Süpervizyon - S.Y.İ.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of İnönü University Social and Human Sciences Scientific Research and Publication Ethics Committee (Date: 05.01.2022, Number: 4).

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- E.Ç.; Data Acquisition- S.Y.İ.; Data Analysis/Interpretation- S.Y.İ.; Drafting Manuscript- S.Y.İ.; Critical Revision of Manuscript- E.Ç.; Final Approval and Accountability- E.Ç.; Material and Technical Support- S.Y.İ.; Supervision- S.Y.İ.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declared that this study has received no financial support.

Yazarların ORCID ID'si / ORCID ID of the authors

Serap Yağmur İLHAN 0000-0002-1383-3576

Ersan ÇİFTÇİ 0000-0001-9889-3078

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Abreu, A., & Camarinha-Matos, L. M. (2008). On the role of value systems to promote the sustainability of collaborative environments. *International Journal of Production Research*, 46(5), 1207–1229. <https://doi.org/10.1080/00207540701224244>
- Askeland, H. ve Espedal, G., Jelstad Løvaas, B., & Sirris, S. (2020). Understanding values work: Institutional perspectives in organizations and leadership. Askeland, H. ve Espedal, G., Jelstad Løvaas, B., & Sirris, S. (Eds.), *Understanding values work: Institutional perspectives in organizations and leadership*. (pp. 1-12). Cham, Switzerland: Palgrave Macmillian. https://doi.org/10.1007/978-3-030-37748-9_1
- Aydın, M. (2003). Gençliğin Değer Algısı: Konya Örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 121-144. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/302603>
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Çintaş, Yıldız, D. (2011). İbrahim Zeki Burdurlu'nun eserlerinde sevgi değeri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (29), 203-230. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/257770>
- Dede, Y. (2017). Nitel yöntemler. İçinde: *Araştırma deseni: nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları içinde*. Çeviri Ed: Demir S. B, 4. Baskıdan Çeviri, *Eğiten Kitap*. Türkiye, Ankara. s. 183.
- Dilek, O. (2019). Neşet Ertaş Türkülerindeki sosyal bilgiler dersi değerleri, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Fikaniuk, A. (2022). Aşk konulu türküler ve Ukrayna halk şarkılarında kültürel unsur olarak bitkiler. *Culture and Civilization*, 1(2), 97-119. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2708900>
- Gündoğdu, K. (2022). Cumhuriyet dönemi fen öğretim programlarının Spranger değer sınıflandırmasına göre incelenmesi, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Aksaray Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Aksaray.
- Güneş, F. (2016). Değerler Eğitiminde Yaklaşım ve Modeller. A. Güvenç Saygın, & M. Saygın (Yay. haz.), *Eğitimde Gelecek Arayışları: Düünden Bugüne Türkiye'de Beceri, Ahlak ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu* (s. 1-20). Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Kınık, M. (2011). Bir İletişim Aracı Olarak Türk Halk Müziği ve Türküler. *Erciyes İletişim Dergisi*, 2(1), 136-150., s. 142. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/66301>
- Kinnier, R. T., Kernes, J. L., & Dautheribes, T. M. (2000). A short list of universal moral values. *Counseling and Values*, 45(1), 4-16. 10.1002/j.2161-007X.2000.tb00178.x
- Gluckhohn, C. (1951) values and value-orientations in the theory of action: an exploration in definition and classification. In: Parsons, T. and Shils, E., Eds., *Toward a General Theory of Action*, Harvard University Press, Cambridge, 388-433.
- Öztuna, Y. (2006). *Türk Musikisi Ansiklopedik Sözlüğü*. Ankara: Orient Yayınları.
- Parashar, S., Dhar, S., & Dhar, U. (2004). Perception of values: a study of future professionals. *Journal Of Human Values*, 10(2), 143-152., s. 144. 10.1177/097168580401000207
- Rokeach, M. (1968), *Beliefs, Attitudes, and Values*, Jossey-Bass Inc. Publishers, San Francisco.
- Schwartz, S. H. (2012). An overview of the Schwartz Theory Of Basic Values. *Online Readings In Psychology And Culture*, 2(1), 1-20., s. 5-6-7. <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1116>
- Serttaş, Z. (2012). Sivas Türkülerinde “sevgili” teması. *International Journal Of Social And Economic Sciences*, 2(1), 11-14. <https://www.ijses.org/index.php/ijses/article/view/57/59>
- Şahin, A. (2022). Neşet Ertaş Türkülerinin Türkçe Dersi kök değerleri bağlamında incelenmesi. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 1-15. <https://ankad.org/index.php/ankad/article/view/123/229>
- Turhan, M., & Kova, Ö. (2012). Değerler eğitimi açısından Türk halk müziği ve halk ozanları: Neşet Ertaş, Âşık Mahsuni Şerif, Âşık Veysel ve Özay Gönülüm bağlamında bir inceleme. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, (6), 117-128. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/210595>
- Von Scheve, C. (2015). Societal origins of values and evaluative feelings. In (T. Brosch, ve D. Sander, eds) *The Handbook of Value: Perspectives from Economics, Neuroscience, Philosophy, Psychology and Sociology*, (p.175–195). New York: Oxford University Press.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, H., & Açar, Y. (2021) Kaynak kişisi Ali Ekber Çiçek olan Erzincan Türkülerinin değer vurguları ve değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 316-328. <https://doi.org/10.46790/erzisosbil.987270>

Atf Biçimi / How cite this article

İlhan, S. Y., & Çiftci, E. (2024). Comparing the values expressed in Turkish folk songs on TRT's repertoire across regions. *Konservatoryum – Conservatorium*, 11(1), 156–163. <https://doi.org/10.26650/CONS2024-1471282>